

İstanbul Milletvekili Ahmet Topcu'nun, İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 ncü maddesinin Ç bendinin 4 ncü fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Çalışma Komisyonu raporu (2/301)

22 . XI . 1951

T. B. Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 ncü maddesinin (Ç) bendinin 4 ncü fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifimi gerekçesiyle birlikte takdim ediyorum.

Kamutayda müzakeresi için gerekli işlemin yapılmasına emir buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

İstanbul Milletvekili
Ahmet Topcu

GEREKÇE

5518 sayılı Kanunun 13 ncü maddesinin (Ç) bendinin 4 ncü fıkrasında şöyle bir hüküm vardır: İş akdinin iş verenler tarafından bu madde veya 16 ncü maddenin 1 ve 3 numaralı fıkralarına göre ve işçi tarafından ise 15 ncü maddenin 1 ve 2 numaralı fıkralarına dayanılarak veya askerlik hizmeti dolayısıyla iş akdinin feshedilmesi halinde üç yıldan fazla çalışmış olmak şartıyla işe başladığından itibaren her bir tam iş yılı için işçiye on beş günlük ücret tutarında bir tazminat verilir denilmektedir.

İhtiyarlık sigortasından hak kazanan bir işçi için bir hüküm mevcut olmaması bir boşluk yarattığı aşikârdır.

Şöyle ki: Çalışan sigortalılarımızın hukuki durumlarını tam ve âdilâne bir tarzda düzenlenmesi sosyal ve adalet prensipleri icabıdır. İhtiyarlık sigortasından faydalanabilecek bir işçi uzun yıllar çalışmış işçiliği meslek edinmiş yaşlı tecrübeli bir işçidir. Bu gibi işçiler memleketimizde iş yerlerini yıpratıcı ve ağır iş şartları altında bir ömür tüketmiş olup dinlenme lüzumunu kendilerinde hissedeceklerdir. Ancak İş Kanununun 13 ve 15 ncü maddelerinin 1 ve 2 ncü fıkralarında veya askerlik hizmeti dolayısıyla bir işçi iş akdini feshederse veya iş veren İş Kanununun veya Sigorta Kanunu hükümlerine göre iş akdini feshederse tazminat hakkı tanınmaktadır. Halbuki yukardan beri izahına çalıştığım ihtiyarlanmış ve ihtiyarlık sigortası hükümlerinden hak kazanabilmek için binbir meşakkatle çalışmış yaşlı işçilerimizin hiç olmazsa hayatlarının geri kalan kısmında biraz olsun dinlenme imkânının verilmesi için İhtiyarlık Sigortasından hak kazanan bir işçinin de kendi arzusuyla iş akdini fesih halinde İş Kanununun 13 ncü maddesindeki tazminata mütaallik hükmünden faydalanması adalet prensiplerine uygun olur düşüncesiyle aşağıdaki fıkranın eklenmesini teklif ediyorum.

Çalışma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Çalışma Komisyonu

Esas No. 2/301

Karar No. 7

17 . I . 1953

Yüksek Başkanlığa

İstanbul Milletvekili Ahmet Topcu'nun, «3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 nci maddesinin Ç bendinin 4 nci fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi» gerekçesi ile birlikte 23 . XI . 1951 tarihinde komisyonumuza havale buyurulmuş ve 3, 5, 12 ve 19 Aralık 1951 tarihlerindeki oturumlarda incelenmiştir.

Teklifin başlığında, yazılı bulunan, 3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 nci maddesinin Ç bendinin, mezkûr kanun metninde Ç fıkrası olarak gösterilmiş bulunması hasebiyle, teklifin bu yolda tadili ve muhtelif bentleri ihtiva eden bu fıkranın, komisyon değiştirilmesinde yazılı hükümle ilgili oldukları nazara alınarak, bent tefrik etmeden doğrudan doğruya Ç fıkrasının değiştirilmesi şeklinde kabulü muvafık görülmüş ve kanun teklifinin başlığı buna göre tadilen tertip edilmiştir.

Tadil teklifinin gerekçesinde, 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 3008 sayılı Kanunun 13 nci maddesinin Ç fıkrasında, süresi muayyen olmıyan işlerde, akdin, iş verenler tarafından feshini icabettiren haller, bu madde ve 16 nci maddenin 1-3 numaralı ve işçi tarafından ise 15 nci maddenin 1 ve 2 numaralı fıkralarında tasrih ve tesbit edilmiş olduğu ve bu suretle akdi fesheden işçiye, üç yıldan fazla çalışmış olmak şartı ile ise başladığından itibaren, her bir tam iş yılı için, on beş günlük ücret tutarında bir tazminat verileceği kabul edilmiş bulunduğu halde; 60 yaşını ikmal ederek, ihtiyarlık çağına giren ve ihtiyarlık sigortasından faydalanmaya hak kazananların bu kategori içine ithal edilmemiş bulunmasının, sosyal adalet bakımından, kanun bünyesinde mevcut boşluğu ifade etmekte olduğu ve ihtiyarlık sigortasından faydalanacak duruma girmiş işçilere de bu hakkın sağlanması talep edilmektedir.

Filhakika, 3008 sayılı İş Kanununun 13 nci maddesinin «fesih keyfiyeti» ne ait Ç fıkrasının

bir bendinde, «Bilûmum işçiler hakkındaki fesihlerde, beş seneden fazla olan her bir tam iş senesi için ayrıca on beş günlük ücret tutarında tazminat dahi verilir» diye mevcut olan hüküm, bilâhara, 3008 sayılı Kanunun 13 nci maddesini değiştiren 5518 sayılı Kanunla tahdit edilerek, iş akdinin işçi tarafından 15 nci maddenin 1 ve 2 numaralı fıkralarına dayanılarak veya askerlik hizmeti dolayısıyla feshedilmesi halinde, üç yıldan fazla çalışmış olmak şartı ile, işe başladığından itibaren her bir tam iş yılı için işçiye 15 günlük ücret tutarında bir tazminat verileceği kabul edilmiştir. Bu tarihe kadar, iş verenler tarafından işçilere, akdin feshini mütaakıp verilmekte olan tazminat, bu kere tâdilde tesbit edilmiş olan sayılı hallere inhisar ettirmek istenmiş ve bu yüzden iş verenlerle, işçiler arasında, zaman zaman beliren ihtilâflar, nihayet Danıştay tevhide içtihat kararı ile işçiler lehine bir hükme bağlanmıştır.

Bilâhara, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanunu kabul edilerek 1 Nisan 1950 tarihinden itibaren, iş verenler, işçinin ihtiyarlık halindeki asgari geçim inkânını sağlayacak ihtiyarlık aylığına hak kazanabilmesi için, sigorta müessesine kanunun emrettiği primin hisselerine düşenini ödemeye başlamışlardır.

Bir taraftan, 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 3008 sayılı İş Kanununun 13 nci maddesinin Ç fıkrasına göre, akdin feshi halinde, iş veren tarafından işçiye verilecek tazminatla birlikte, İhtiyarlık Sigortası aylığına hak kazanıpta, 60 yaşını ikmal etmiş işçilerin, kendi arzuları ile, bu nevi iş akdini feshetmeleri halinde, bu tazminattan istifade edemeyecek duruma girmiş olmaları, onları iş veren tarafından, çalıştırıldıkları iş yerinden uzaklaştırılmadıkları takdirde, ihtiyarlık çağına girdikleri halde işe devam zorlayıcı bir mahiyet iktisap etmiştir.

İstanbul Milletvekili Ahmet Topcu'nun, bu mahzuru izale maksadiyle sevk etmiş olduğu bu kanun teklifi gerekçesinde, belirttiği mucip se-

bep, komisyonca benimsenmiş; esasen, 5417 sayılı Kanunla 60 yaş, işçiler için de bir ihtiyarlık yaşı olarak kabul edildiğine göre, uzun yıllar iş yerlerinde çeşitli şartlar altında geçen çalışmanın tevhit edeceği maddi ve mânevi zarfa rağmen, sırf tazminattan faydalanabilmek üzere, kendilerini çalışmaya zorlayan kanunda mevcut tahdidî hükmün, ihtiyarlık sigortasına hak kazandığı 60 yaşını da içine alabilecek şekilde genişletilmesi talebi haklı mütalâa edilmiş; oturumlarda hazır bulunan Çalışma Bakanı ve Bakanlık temsilcilerinin de iştirakiyle, yeni hüküm komisyonumuzda beliren kanaat ve temayüle uygun şekilde tadilen kabul edilmiştir.

Bu arada, komisyon üyelerinden Sinob Milletvekili Muhit Tümerkan tarafından izhar edilen, komisyon değişikliği ile kabul edilmiş bu yeni hüküm muvacehesinde, 5417 sayılı Kanunun neşrinden evvel iş veren ve işçi arasında mev-

cut hukuki duruma, bu yeni teklifin müessir-mütalâa edilebileceği ihtimali gibi bir endişenin vârit görülmediği ve bu yolda bir serhe lüzum olmadığı beyan ve teklif komisyon değişikliği şeklinde oya konarak kabul edilmiştir.

Kamutayın, yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Çalışma Komisyonu Başkanı
Manisa

Sözcü
Aydın

Dr. N. Körez

Dr. N. Gedik

Kâtip

Giresun

Bingöl

İstanbul

D. Köymen

F. F. Düşünsel

İ. Altınel

İstanbul

İzmir

Kocaeli

A. Topcu

A. Tekön

Y. Kişioğlu

Seyhan

Sinob

Urfa

Dr. Y. Z. Eker

Dr. M. Türkmen

Dr. F. Ayalp

Urfa

Zonguldak

C. Üncel

E. Kerimol

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ AHMET TOPCU'NUN TEKLİFİ

3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 ncü maddesinin (Ç) bendinin 4 ncü fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 ncü maddesinin (Ç) bendinin 4 ncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İş akdinin iş verenler tarafından bu madde veya 16 ncü maddenin 1 ve 3 numaralı fıkralarına göre işçi tarafından ise 15 nci maddenin 1 ve 2 numaralı fıkralarına dayanılarak askerlik hizmeti veya sigortadan hak kazanması dolayısıyla iş akdinin feshi halinde üç yıldan fazla çalışmış olmak şartıyla işe başladığından itibaren her bir tam iş yılı için işçiye on beş günlük ücret tutarında tazminat verilir.

ÇALIŞMA KOMİSYONUNUN DEİŞTİRİŞİ

3008 sayılı İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla tadil edilen 13 ncü maddesinin Ç fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. —3008 sayılı Kanunun 5518 sayılı Kanunla tadil edilen 13 ncü maddesinin Ç fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Ç) İşçi üç yıldan fazla sürmüş olan işçi hakkında, ihbarın diğer tarafa bildirilmesinden sonra gelecek sekizinci hafta nihayetinde muteber olur. Bu öneller asgari olup sözleşme ile artırılabilir.

İhbar şartına riayet etmeyen taraf, yukarıda yazılı önellere ait ücretlerin tutarı ile beraber ayrıca işin mahiyetine göre miktarı yargı tarafından takdir edilecek bir tazminat dahi ödemeye mecburdur. İşçinin sendikaya üye olması, temsilcilik ödevinin icaplarını yapması, şikâyet mercilerine baş vurması gibi sebeplerle işinden çıkarılması hallerinde ve genel olarak fesih hakkının kötüye kullanıldığını gösteren diğer durumlarda ayrıca 2 nci bentte yazılı önellere ait ücretlerin üç misli tutarı tazminat olarak ödenir.

İş akdinin iş veren tarafından bu madde veya 16 nci maddenin 1-3 numaralı fıkralarına göre; ve işçi tarafından ise 15 nci maddenin 1 ve 2 numaralı fıkralarına dayanılarak veya askerlik hizmeti dolayısıyla feshedilmesi halinde üç yıldan fazla çalışmış olmak şartı ile işe başladığından itibaren her bir tam iş yılı için işçiye 15 günlük ücret tutarında bir tazminat verilir.

Munhasıran İhtiyarlık Sigortasından aylık veya toptan ödeme almak gayesi ile iş akdini fesheden işçi yukarıki bentte yazılı bulunan tazminata hak kazanır. Ancak sigortadan aylık veya toptan ödeme almak için akdi fesheden işçiye verilecek tazminatın hesabında, işçinin yalnız 1 Nisan 1950 tarihinden evvelki hizmet süreleri nazara alınır. İşçinin bu bent hükmünden faydalanabilmesi için 5417 sayılı Kanuna göre aylık veya toptan ödemeye hak kazanmış bulunduğunu ve kendisine aylık bağlanması veya toptan ödeme yapılması için sigorta idaresine müracaat etmiş olduğunu, bu idareden alacağı bir belge ile tevsik etmesi şarttır.

İşçilerin kıdemleri, iş akdinin devam etmiş veya fasıllarla yeniden akdedilmiş olmasına bakılmaksızın aynı iş verenin bir veya müteaddit iş yerlerinde çalıştıkları süreler nazara alınarak hesaplanır. İş yerinin devir veya intikali, yahut diğer bir suretle bir iş verenden başka bir iş verene geçmesi halinde, işçinin kıdemi iş yerindeki hizmetleri toplamı üzerinden hesaplanır.

Kıdem tazminatı ise, bu intikal devresindeki iş verene aittir. İş yeri intikal ile beraber devam ettiği takdirde (hilâfına hüküm olmadıkça) kıdem tazminatı yeni iş verene ait olur. Aynı kıdem süresi için bir defadan fazla tazminat ödenmez.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.